

ශුන්‍යතා දර්ශනයේ චීන පරිමාණය හා සෙන් ක්‍රියාමාර්ග ගිණිමියන්ගේ ශුන්‍යතා නිබන්ධය

ශුන්‍යතා යනු ථෙරවාද හා මහායාන උභය ග්‍රන්ථයන්හිම සාකච්ඡා වන ගැඹුරු දර්ශනික සංකල්පයකි. එය ථෙරවාද බෞද්ධ ග්‍රන්ථවලින් ආරම්භ වී මහායාන ග්‍රන්ථවලින් වඩාත් පෝෂණය වූවකි. දාර්ශනික අතින් මෙය ඉතා ගැඹුරින් විග්‍රහ කර ලොවට ඉදිරිපත් කරනුයේ නාගාර්ජුන පාදයන් විසින් රචිත මූල මධ්‍යමක කාරිකා නම් කෘතියෙනි. ඉන්පසු උන්වහන්සේ විසින් ආරම්භ කරන ලදැයි සැලකෙන මධ්‍යමක සම්ප්‍රදාය විසින් ශුන්‍යතා දර්ශනය තව තවත් ශාඛා ඔස්සේ විහිදුවමින් දියුණු කරන ලදී.

ක්‍රි:ව: ආරම්භයේ දී පමණ කණිෂ්ඨ අධිරාජ්‍යයා විසින් සිදු කරන ලද සිව්වන සංගායනාවෙන් පසු උතුරු බුදු සමයේ දේශාන්තර ව්‍යාප්තිය ආරම්භ විය. ක්‍රි:ව: 1 වන සියවසේ බුදු දහම චීනයට අවතීර්ණ වීමෙන් හා ප්‍රචාරය වීමෙන් ශුන්‍යතා දර්ශනයේ චීන පරිමාණය ආරම්භ වේ. චීනය තුළ එහි සංවර්ධනය ප්‍රධාන අංශ කීපයකට බෙදා වෙන් කර ගත හැකිය.

1. සංස්කෘත මහායාන බෞද්ධ සූත්‍ර චීන භාෂාවට පරිවර්තනය කිරීම හා එහිදී භාවිත කරන ලද සාම්ප්‍රදායික චීන දර්ශනික යෙදුම් තුළින් පිළිබිඹු වූ ශුන්‍යතා දර්ශනයේ වැරදි අර්ථ කථන (ග ඉ ෆෝ ජී ය වො-ge yi fo jiao格义佛教)
2. ඉහත සඳහන් පරිවර්තන ග්‍රන්ථ පදනම් කොට ගෙන ගොඩ නැගෙන දාර්ශනික ගුරු කුල විසින් අවබෝධ කරගත් ශුන්‍යතා දර්ශනය ලියෝ ජියා වී සොන්ග් - (liu Jia qi zong六家七宗)
3. කුමරජිව ගිණිමියන් විසින් සංස්කෘත මහායාන බෞද්ධ ග්‍රන්ථ චීන භාෂාවට පරිවර්තනය කිරීම හා සෙන් ක්‍රියාමාර්ග වැනි ශිෂ්‍ය ගිණිමිවරුන් විසින් රචිත කෘතිවලින් නිරූපිත ශුන්‍යතා දර්ශනය
4. වී සන්ග් ගිණිමියන් විසින් ගුරුකුලයක් වශයෙන් මධ්‍යමක සම්ප්‍රදාය (සං ලුවං සොන්ග්三论宗) හා ශුන්‍යතා දර්ශනය චීනය තුළ වඩාත් ක්‍රමිකව සංවර්ධනය කිරීම
5. සම්ප්‍රදායයක් වශයෙන් මධ්‍යමක ගුරුකුලය (සං ලුවං සොන්ග්) අභාවයට ගියත් ශුන්‍යතා දර්ශනය වෙනත් චීන බෞද්ධ ගුරු කුලයන්හි පිළිබිඹු වන ආකාරය

මෙම ලිපියේදී අපගේ අවධානය යොමු වන්නේ I, II, III අංශ කෙරෙහි පමණකි.

I ශුන්‍යතා පිළිබඳ එන අධ්‍යයන වල මූලික ම වාර්තා වන්නේ එන ප්‍රඥා පාරමිතා සූත්‍රවලය. එන මහායාන ග්‍රන්ථ හා ප්‍රඥාපාරමිතා සූත්‍රවල මුල් පරිවර්තකයන් දෙදෙනෙකු වශයෙන් සැලකෙනුයේ කු: ලෝ ජියා ඡන්ග් (Zhi Lou Jia Cheng) හා ඔහුගේ ශිෂ්‍ය කු: චියෑන් (Zhi Qian) ය. මෙහි පළමු වැන්නා ලෝකකෂේම හිමියන් වශයෙන් පිළිගැනීමක් ද තිබේ.¹ උත්චහන්සේගේ කෙටි නාමය කු ඡන්ග් (Zhi Cheng) ය. ඒ හිමියන් විසින් සංස්කෘත **අෂ්ට සාහස්‍රිකා ප්‍රඥා පාරමිතා සූත්‍රය** එන භාෂාවට පරිවර්තනය කරන ලදී. එතුමන් එනයට පැමිණෙන්නේ ක්‍රි:ව:178-ක්‍රි:ව:188 අතර කාලයේ බව පිළිගැනේ.² මෙම කාලය අයත් වන්නේ හැන්ග් (Hang) යුගයේ නැගෙනහිර හැන්ග් හෙවත් පශ්චාත් හැන්ග් සමයටයි. පශ්චාත් නැගෙනහිර හැන්ග් යුගය අයත් වන්නේ ක්‍රි:පූ: 206 - ක්‍රි:ව:220 කාලයටය.³ මේ අනුව හැන්ග් යුගයේ අවසානය වන විට මෙම සංස්කෘත **අෂ්ට සාහස්‍රිකා ප්‍රඥා පාරමිතා සූත්‍රය** එන භාෂාවට පරිවර්තනය කළ බව අවිවාදයකින් තොරව පිළිගත හැකිය. එසේම එතුමන්ගේ ශිෂ්‍යවරයා වන කු: චියෑන් (Zhi Qian) ද මේ යුගයටම අයත් කළ හැකි අතර එතුමන් විසින් සංස්කෘත මහා ප්‍රඥා පාරමිතා සූත්‍රය එන භාෂාවට පරිවර්තනය කරන ලදී. ශුන්‍යතා ග්‍රන්ථ පරිවර්තනවල මුල් යුගයේ පරිවර්තකයන් දෙදෙනෙකු වශයෙන් මේ දෙදෙනාට ඉතා වැදගත් ස්ථානයක් හිමි වේ.

I.එන භාෂා ප්‍රයෝග හා ශුන්‍යතා දර්ශනය

බෞද්ධ ග්‍රන්ථ එන භාෂාවට පරිවර්තනය කිරීමේ දී සිදු වූ භාෂාත්මක ක්‍රම වේදය නම් බෞද්ධ යෙදුම්වලට එන දාර්ශනික යෙදුම් උපයෝගී කර ගැනීමයි. මෙකී භාෂා ප්‍රයෝගය නිසා සිදු වූ විශාල පෙරළිය නම් බෞද්ධ යෙදුම්වල දාර්ශනික අර්ථය යටපත් වී ඒ වෙනුවට එන දාර්ශනික සංකල්පයන් ඉස්මතු වීමයි. එනය තුළ සිදු වූ මෙකී විකෘත අර්ථ ප්‍රතිබිම්භයට එන භාෂාවෙන් ග ඉ ෆෝ ජියා වො (ge yi Fo Jiao格义佛教) යැයි කියනු ලැබේ. සාම්ප්‍රදායික එන දර්ශනයේ ප්‍රධාන ම දාර්ශනික ප්‍රවාහයන් දෙකක් වූයේ කොන්ෆියුසියස් දහම (රූ ක්‍ෂුවෙ Ru Xue儒学) හා දාඔ දහමයි (Dao Jiao教) යි. මේ නිසා මුල් යුගයේ එන බෞද්ධ ග්‍රන්ථවල බහුලාර්ථ පදනම් වී තිබෙන්නේ මෙකී ඉගැන්වීම් දෙක ආශ්‍රයෙනි. උදාහරණ වශයෙන් බෞද්ධ නිර්වාණය, පාරමිතා හා පන්සිල් සඳහා එන භාෂාවෙන් පරිවර්තනය කර තිබෙන ආකාරය පෙන්වා දිය හැකිය. බෞද්ධ නිර්වාණය සඳහා එන භාෂාවෙන් යොදන “උඹ වෙයි” (wu wei无为) යන පදය ‘දාඔ’ සම්ප්‍රදායේ (Dao jia) මූලිකම ඉගැන්වීමකි. ලාඔස ආචාර්යවරයාට පෙර දාඔ සම්ප්‍රදාය එය wu wei tiandi zhi shi无为天地之始 දක්වා තිබේ. එහි සාමාන්‍ය අර්ථය නම් නාස්තිත්වයෙන් ලොව සියල්ල ආරම්භ විය යනුයි. බෞද්ධ ග්‍රන්ථ පාරමිතා පදය සඳහා එන භාෂාවෙන් යෙදූ ‘දාඔ ක්‍ෂින්ග්’ (dao xing道行) යන පදය දාඔ ඉගැන්වීම්වල එන ‘ක්‍ෂින්ග් උඹ දාඔද’ (xing wu dao de行无道德) යන්නෙන් බිඳ ගත්තකි. පන්සිල් සඳහා යෙදූ ‘උඹ ජියෙ’ (wu Jie五戒) යන්නද කොන්ෆියුසියස් දහමේ යෙදුණු ‘උඹ ඡන්ග්’ (wu

chang五常) පදය ආශ්‍රයෙන් සාදා ගන්නට ඇතැයි සැලකේ. මේ භාෂාවේ සාවද්‍ය ප්‍රයෝග කරණය බුදු දහමේ ආරම්භක (හැන්ග්) යුගයේ පටන් ම සිදු වූ අතර පසුව එය ‘දාම’ ආගමිකයන් විසින් ද භාවිත කරන ලදී. උදාහරණ වශයෙන් ‘දාම’ සම්ප්‍රදායේ ප්‍රධානම අටුවාවාර්යවරයා වශයෙන් සැලකෙන වන්ග් බී (Wang Bi) විසින් වෙයි හා ජින්ග් කාලය (ක්‍රි:ව: 420-581) තුළ ගොඩනගන ලද දාම දහමේ නව ශාඛාවක් වශයෙන් සැලකෙන ‘ක්‍ෂුචැන් ක්‍ෂුවේ’ (Xuan xue 玄学) නම් ඉගැන්වීම් සම්ප්‍රදාය පෙන්වා දිය හැකිය. මෙය දාම සම්ප්‍රදායේ ගැඹුරු අධ්‍යයන සම්ප්‍රදාය නැතහොත් දාම අභිධර්ම සම්ප්‍රදාය කියා තේරුම් ගැනීම මැනවි.

මෙකී ‘ක්‍ෂුචැන් ක්‍ෂුවේ’ ඉගැන්වීම්වල සඳහන් වන ‘ඉ උ වෙයි බර්න්’ (yi wu wei ben 以无为本) යන න්‍යාය හා බෞද්ධ ප්‍රඥා පාරමිතා විග්‍රහයන් අතර සම්බන්ධයක් පවතින බව පිළිගැනේ. ⁴ ඊට ප්‍රධානම හේතුව ‘ඉ උ වෙයි බර්න්’ හා බෞද්ධ ‘බර්න් උ’ (ben wu 本无) යන යෙදුම් දෙකෙහි එක් අර්ථයකින් පවත්නා සාමාන්‍යයි. ඒන ශුන්‍යතා දර්ශනය ගැන සාකච්ඡා කිරීමේදී ඉතාමත් වැදගත්ම පදයකි. මෙම ‘බර්න් උ’ (ben wu 本无*) යන්න. එය ප්‍රඥා පාරමිතා සූත්‍රවල මුල්ම පරිවර්තනයයි. ශුන්‍යතා ග්‍රන්ථයන්හි මුල්ම පරිවර්තකයන් වන ඉහතින් සඳහන් කළ කඩ ඡන්ග් හා කඩ වියැන් යන දෙදෙනා විසින් ම භාවිතා කර තිබෙන්නේ මෙම යෙදුමයි. (本无)⁵ මෙකී ‘බර්න් උ’ යන යෙදුමෙහි ප්‍රධාන අර්ථ දෙකක් ගම්‍යමාන වේ. එනම්

- I මූලික වශයෙන්, ආරම්භක වශයෙන් කිසිවක් නැත (originally non-existence)
- II යථාර්ථ වශයෙන් කිසිවක් නැත යනුයි (really non-existence).

ආරම්භක වශයෙන් ලොව කිසිවක් නැත එනම් හිස් තත්ත්වයකින් ලොව හටගත්තේය යන මෙකී අදහස ඒන දර්ශනයේ ප්‍රමුඛතම ඉගැන්වීමකි. මෙය මූලිකම ඒන ඉපැරණි කෘතියක් වන ‘ජෝ ඉ’ (Zhou Yi) වල සඳහන් වන⁶ අතර දාමජියා (Dao Jia) හෙවත් දාම සම්ප්‍රදායේ ආරම්භක යුගයද එසේම පසුව ‘ලාම ස’ (Lao zi) නම් ආචාර්යවරයා විසින් ලියන ‘දාම ද ජින්’ (Dao De Jing) කෘතියේද විද්‍යමාන වන බව පිළිගැනේ.⁷ දාර්ශනික වශයෙන් මේ ඉගැන්වීම සම්බන්ධ විවිධ මතවාද තිබේ.⁸ දාමදජින් ග්‍රන්ථවල ලියන ලද අටුවාව උ වෙයි උ ක්‍ෂින්ග් යන මත දෙකම සම්මිශ්‍රණය කොට ලෝක ප්‍රභවය එමගින් සිදුවූ බව දක්වා තිබේ. මෙම ඉගැන්වීම ඉන්දීය දර්ශනයේ එන ‘අසද්’ වලින් ‘සද්’ හටගත් බවට කෙරෙන සඳහනට සමාන කළ හැකිය. මෙම සාම්ප්‍රදායික ඒන දාර්ශනික අර්ථයම බෞද්ධ ප්‍රඥා පාරමිතා පරිවර්තනවල යෙදූ ‘බර්න් උ’ පදයෙන් ද අදහස් කළ බව සාවද්‍ය ලෙස තේරුම් ගැනීම ශුන්‍යතා සංකල්පය සම්බන්ධයෙන් ඒනය තුළ සිදු වූ එක් විපර්යාසයකි. එසේම තවත් සමහරු යථාර්ථ වශයෙන් ලොව කිසිවක් නැත. එනම් යථාර්ථ වශයෙන් ලොව ශුන්‍ය යැයි කියා වැරදි අර්ථ දීමටද උත්සාහ ගෙන තිබේ. මේ නිසා ශුන්‍යතා සංකල්පය සම්බන්ධයෙන් අර්ථ කථන රාශියක් ඒනය තුළ බිහි වන්නට වූයේය. (wuwei wuxing tiandiz hishi 无为无形天地之始)。

2. චීන දාර්ශනික ගුරු කුල සය

ශුන්‍යත්වයට දෙන ලද ‘බර්න් උ’ යන පරිවර්තනය පදනම් කරගෙන ඒ ඒ ආචාර්යවරුන් විසින් තම තමන් අවබෝධ කර ගත් පරිදි දක්වන ලද මතවාද අනුව කොටස් හයකට බෙදා වෙන් කරගෙන තිබේ. එය චීනය තුළ ‘ලියො ජියා චී සොන්’ (Liu Jia Qi Zong 六家七宗). නමින් හැඳින් වේ. මෙය ශුන්‍යතා දර්ශනය සම්බන්ධයෙන් චීනය තුළ සිදු වූ සංවර්ධනය අවස්ථාවක් ලෙස පෙන්වා දිය හැකිය. එම සය මෙසේය.

i. බර්න් උ (Ben Wu) ii. බර්න් උ ඉ - (Ben Wu yi) iii. ජී ස (Ji Si) iv. ස හන් (Shi Han) v. හුවන් හුවා (Huan Hua) vi. ක්‍ෂින් උ (Xin Wu) vii. යුවැන් හොයි (Yuan Hui)	}	<p>මේ දෙක සාමාන්‍යයෙන්
1ග එකක් ලෙස සැලකේ</p> |
|---|---|--|

වෙයි ජින්ග් සමයේදී (ක්‍රි:ව: 220-420) පහල වී යැයි සැලකෙන මේ ගුරුකුල වල සියලුම අදහස් ප්‍රධාන කොටස් 3 ක් මත මූර්තිමත් කළ හැකිය. ‘සෙන්ග් ක්‍යා ඔ’ (Seng Zhao) හිමියන් විසින් මෙම අංශ තුන (3) තම ‘බු ක්‍යින් කොන්ග් ලුවං’(Bu Zhen Kong Lun 不真空论) ග්‍රන්ථයෙන් මෙසේ බෙදා වෙන් කර දක්වා තිබේ.⁹ I ක්‍ෂින් උ සොන්ග් (Xin Wu Zong) II. ජී ස සොන්ග් (Ji Se Zong) III. බර්න් උ සොන්ග් (Ben Wu Zong)

I ක්‍ෂින් උ සොන්ග් (Xin Wu Zong)

මෙම ගුරුකුලයේ ආරම්භකයා වශයෙන් සළකනු ලබනුයේ ‘කු මින් දු’ (Zhi Min Du) ය. මෙතුමා බෞද්ධ ප්‍රඥා පාරමිතා, විමලකීර්ති නිර්දේශ බදු සුත්‍ර හොඳින් පරීක්ෂා කර ඇති කෙනෙකු වශයෙන් සැලකේ. සෙන් ක්‍යා ඔ හිමියන්ගේ ‘බු ක්‍යින් කොන්ග් ලුවං’ ග්‍රන්ථයේ එම ගුරුකුලයේ අදහස් මෙසේ සාකච්ඡාවට භාජනය කෙරේ.¹⁰ “මනස බාහිර ද්‍රව්‍ය මත පවතින්නක් නොවේ. එසේම ද්‍රව්‍යයන් අත්දැකීමට හසුකරගත නොහැක්කේද නොවේ. එනම් මූල ද්‍රව්‍යයන් ඇත. එය දැන ගත හැක්කේ මනසේ නිශ්චලතාවයෙනි.” මේ අනුව මනස ද්‍රව්‍ය මත පවතින්නක් නොවන බව මෙම ගුරු කුලය ප්‍රකාශ කරන අතර ඉන් ද්‍රව්‍ය නොමැති බවක් පිළිනොගැනේ. ඔවුන් විසින් ශුන්‍යත්වයෙන් ගනු ලබන්නේ මනස පමණි. මෙම ගුරුකුලයේ අදහස කෙටියෙන් මෙසේ ප්‍රකාශ කළ හැකිය.¹¹ “මනස නැත (ශුන්‍යයි) ද්‍රව්‍ය ඇත” (xin wu se you 心无色有).

මෙම ‘කෂිත් උ ස යෝ’ Xin Wu Se You) ගුරුකුලයේ අදහස තන්ග් (Tang) සමයේ Yuan Kan විසින් (Seng Zhao) ගේ (*Bu Zhen Kong Lun*) ග්‍රන්ථයට ලියන ලද ටීකාවේ ද තවදුරටත් විස්තරාථව සැපයේ.¹² එම විග්‍රහයට අනුව ‘කෂිත් උ බර්න්’ (Xin wu ben) ගුරුකුලයේ අදහස නම් මනස ද්‍රව්‍ය වලින් පරිබාහිරව පවතින්නක් නොවන බවත් එනම් සවිශුන්‍යත්වය ප්‍රතික්‍ෂේප කරන බවත් පැහැදිලි කෙරේ. චී සන්ග් (Qi Zang) විසින් රචිත ‘කේධාන්ග් ගුවාන් ලුවන් ශු’ (Zhong Guan Lun Shu) නම් ටීකාවේ මෙම ගුරු කුලයේ දාර්ශනික මතවාදය තවදුරටත් විස්තර කෙරේ.¹³ “ ‘කෂිත් උ’ (Xin Wu) ගුරුකුලය අවබෝධ කරගත් ශුන්‍යතාව නම් මනස ශුන්‍ය බවයි. එසේම එම ගුරු කුලය බාහිර ද්‍රව්‍ය ශුන්‍යත්වයෙන් ඉදිරිපත් නොකරයි. ඉන් අභ්‍යන්තර ශුන්‍යත්වයක් මිස බාහිර ශුන්‍යත්වයක් අදහස් නොකෙරේ. (不空外物) ”.

II ජී ස සොන්ග් (Ji Se Zong)

ජී සන්ග් ගේ මධ්‍යමක කාරිකා ටීකාව (Zhong Guang Lun Shu) ට අනුව මෙම ගුරුකුලය කොටස් දෙකකි. එනම් ගුවන් නෙයි ජීස ඉ (Guan Nei JiseYi) ක්‍රි දා ඕ ලින් ජීස ඉ (Zhi dao Lin Jise Yi). අන් ඡන්ගේ (An Cheng) කේධාන්ග් ලුවං සු ජී (“Zhong Lun Shu Ji”) යන ග්‍රන්ථයේ ගුවන් නෙයි, ජීස (Guan Nei Jise) ගුරුකුලයේ අදහස් මෙසේ විස්තර කෙරේ.¹⁴ “ද්‍රව්‍ය තෙමේම ද්‍රව්‍ය නොවුනත් හේතුවලින් හටගන්නා බැවින් ද්‍රව්‍ය යැයි දැනගත හැකිය. ද්‍රව්‍යවල මූල ද්‍රව්‍ය දැනගත නොහැකිය. එය ශුන්‍ය වේ. ඒවායේ පැවැත්ම පවතිනවා වැනි වුවත් අසත්‍ය වේ. බොරු වේ.” ද්‍රව්‍යවල සාපේක්‍ෂකත්වය මෙන්ම මූල ද්‍රව්‍ය ඉතාමත්ම සියුම් බව මෙම ගුරු කුලයේ තවත් මතයකි. එවා කොතරම් සියුම් ද යත් එවා දැනගත නොහැකිය. පරමාර්ථ වශයෙන් සලකන විට මූල ද්‍රව්‍ය පවා නැති බව මොවුන්ගේ අදහසයි. ඉහත සඳහන් දෙවන ක්‍රි දා ඕ ලින් ජීස (Zhi Dao Lin Jise) ගුරුකුලයේ අදහස මෙසේය.¹⁵

“ද්‍රව්‍ය පවතින්නේ හේතුවල සංකලනයෙනි. සාපේක්‍ෂකව ද්‍රව්‍ය ගැන කථා කළ හැකිය. ද්‍රව්‍ය ශුන්‍ය වුවත් හේතු ප්‍රත්‍ය ක්‍රමයෙන් පවතින බැවින් ද එසේම සාපේක්‍ෂකව කථා කළ හැකි බැවින් ද ඒවා ශුන්‍ය නොවේ.” එසේම ද්‍රව්‍යවලට හේතුව වූ මූලද්‍රව්‍ය සාමාන්‍ය ද්‍රව්‍යයට සාපේක්‍ෂක වූ බැවින් මූල ද්‍රව්‍ය ශුන්‍ය නොවේ.” මෙම සම්ප්‍රදාය විසින්

අන් ඡන්ග් 安澄 ගේ (Zhong Lun Shu ji) ග්‍රන්ථයට අනුව ලියයොන්ග්හායි Lai Yong Hai මහාචාර්යවරයා විසින් ක්‍රි දා ඕ ලින් (Zhi Dao Lin) ගුරු කුලයේ මූලික දර්ශනය මෙසේ ඉදිරිපත් කර තිබේ.¹⁶ ‘ක්‍රි දා ඕ ලින්’ ගුරු කුලය ඉදිරිපත් කරන ද්‍රව්‍ය ස්වාධීනව නොපවති එබැවින් ද්‍රව්‍ය ශුන්‍ය වේ යන අදහස යථාර්ථ වශයෙන් ශුන්‍යතා කියා දෙයක් නැත යන්නට සමාන කළ හැකිය. මියාවො ගුවාන් පියැන් (Miao Guan Pian) ග්‍රන්ථයේ ද මෙකී ගුරුකුලයේ මතවාද මෙසේම ඉදිරිපත් කෙරේ¹⁷ “ද්‍රව්‍ය තෙමේම ද්‍රව්‍ය නොවේ. එමනිසා ඒවා ද්‍රව්‍ය වුවත් ශුන්‍ය වේ.” *Bu Zhong Kong Lun* කෘතියේ මෙකී ගුරු කුලයේ දර්ශනය පහත සඳහන් අයුරින්

සමාලෝචනය කර දක්වා තිබේ.¹⁸ ‘ද්‍රව්‍ය තෙමීම ද්‍රව්‍ය නොවේ. එමනිසා ද්‍රව්‍ය යැයි කීවත් ද්‍රව්‍ය නොවේ.’ මෙකී ඉගැන්වීම පිළිබඳ තවදුරටත් විග්‍රහයක යෙදෙන සෙන් ක්‍රියා මි (Seng Zhao) ද්‍රව්‍ය එම මොහොතේම ද්‍රව්‍ය වන බවත් එය හේතුවලින් හටන්නා තුරු බලා සිටිය යුතු නොවන බවත් එසේම ද්‍රව්‍ය එම මොහොතේම ශුන්‍ය බවත් පවසයි. තවද මෙම ගුරුකුලය ද්‍රව්‍ය මූලික වශයෙන් ශුන්‍ය බව තේරුම් ගෙන නොමැති බව තවදුරටත් පෙන්වා දෙයි¹⁹.

III බර්න් උ සොන්ග් (Ben Wu Zong)

මෙම ගුරුකුලය ප්‍රධාන ශාඛා දෙකකට බෙදේ. ඒ බර්න් උ සොන්ග් (Ben Wu Zong), හා බර්න් උ ඉ (Ben Wu Yi) වශයෙනි.

මෙකී දෙවැනි බර්න් උ ඉ (Ben Wu Yi) ගුරුකුලයේ ප්‍රධානියා වශයෙන් සැලකෙන්නේ ක්‍රියා ශාස්ත්‍ර (Zhu Fa Sheng) ය. ඔහුගේ අදහස නම් ලොව ආස්තියාවට පූර්වයෙන් නාස්තියාවට පැවැති බවත් ලොව ආස්තියාව නාස්තියාවේ ප්‍රභවයකි බවත්ය.¹⁹ මෙම දාර්ශනික මතවාදය බෞද්ධ ශුන්‍යතා සංකල්පයට දුරස්ථ වන අතර එය වඩාත් සමීප වන්නේ සාම්ප්‍රදායික චීන දර්ශනයටය. ‘අසද්’ වලින් ‘සද්’ හටගැනීමේ න්‍යාය චීන හා ඉන්දීය උභය වර්ගී දාර්ශනික ගුරුකුලයන්ටම ආධුනික සංකල්පයක් නොවේ. චීන දර්ශනයේ දී එය “උ” (wu-无) (අසද්) නමින් දැක්වෙන අතර සමහර වර්තමාන විචාරකයන් විසින් පවසන පරිදි “දාම” (Dao) සම්ප්‍රදායේ දාම (Dao-道* යනුවෙන් ප්‍රකාශිත වූයේද එකී “උ” (wu) තත්ත්වයයි.²⁰ මාගේ පෞද්ගලික අවබෝධය නම් ‘දාම’ (Dao) සංකල්පය තුලින් ලාමි ස(Lao Zi) අචාර්යවරයා උත්සාහ කරන්නේ මෙකී සාම්ප්‍රදායික මතයට නව අර්ථකථනයක් සැපයීම බවයි. එහිදී ප්‍රයත්නය වන්නේ නාස්තියාවකින් (Wu-无) ආස්තියාවක් කෙසේ නම් හටගත හැකිද? යන ප්‍රශ්නයට පිළිතුරු සැපයීමයි. මේ නිසා ලොව ආරම්භය හුදු නාස්තියාවක් නොව ආස්තියාවක්ම විය යුතු බවත් එය නම් කිරීමට හෝ වර්ග කර දැක්වීමට²¹ (wu ming wu xing-无名无形) අපහසු යථාර්ථයක් බවත් දාම (Dao) නම් දාර්ශනික වචනයෙන් ඉදිරිපත් කර ඇති බව පෙන්වා දිය හැකිය. ආරෝහණ පටිපාටියට ලොව දෙස බැලීමේ වින්තනය චීන දර්ශනයට නව සංකල්පයක් නොවුණ අතර මෙම ගුරු කුලයෙන් ද එය වඩාත් තහවුරු කර තිබෙන බව පෙන්වා දිය හැකිය.

බර්න් උ සොන්ග් (Ben Wu Zong) ගුරුකුලයේ ප්‍රධානියා දාම අන්ය.(Dao An) මෙම ගුරුකුලය විශ්ලේෂණාත්මකව හා විග්‍රහාත්මකව ලොව දෙස බැලීමට උගන්වන සම්ප්‍රදායයකි. එය ඉහත සදහන් සම්ප්‍රදායට සම්පූර්ණයෙන්ම ප්‍රතිපක්‍ෂව කරුණු ඉදිරිපත් කෙරේ. මෙම ගුරු කුලයේ දාර්ශනික ඉගැන්වීම ප්‍රඥා පාරමිතා සූත්‍රවල ‘ශුන්‍යතාවට’ බොහෝ සෙයින් ම සමාන බව සාමාන්‍ය පිළිගැනීම වේ. එය නියම ආකාරයෙන්ම සමාන විය නොහැකි බව රෙන් ජි යු (Ren Ji Yu) මහාචාර්යතුමා පවසයි.²² එය එසේම වූවා නම් සෙන්ග් ක්‍රියා නැවත එය තම නිබන්ධනයේ විවේචනය කිරීම අනවශ්‍ය වන නිසාය. සමහර විට මහාචාර්යවරයා අදහස්

කරන්නට ඇත්තේ දාම අන් (Dao An) ගේ අදහස නාගර්ජුන පාදයන්ගේ ශුන්‍යතා විග්‍රහයට සමාන නොවන වා යන්න විය යුතුය. කෙසේ නමුත් සෙන් ක්‍රියා (Seng Zhao) ගේ ප්‍රකාශයන් පරීක්ෂාවෙන් කියූ විට එතුමා එය විවේචනය කරන්නේ මන්ද? යන්න ඉතා පැහැදිලිය. මෙම ගුරුකුලයේ අදහස් ප්‍රතිකේෂ කිරීමට හේතුව වශයෙන් සෙන් ක්‍රියා ඉදිරිපත් කරන්නේ මෙම ගුරුකුලය හිස් බවක්, නාස්තිත්වයක් “Nonthingness” පිළිබඳ දැඩිව අවධාරණය කරන නිසාය. එනම් බෞද්ධ ශුන්‍යතා දර්ශනය හිස් උච්ඡේදවාදයක් ලෙස මුර්තිමත් කර තිබීමයි. ලොව යථාර්ථය හුදු නාස්තිත්වයක් වශයෙන් දැක්වීම සත්‍ය වශයෙන් ම ප්‍රඥා පාරමිතා සූත්‍රවල ශුන්‍යතා දර්ශනයට කිසිසේත් සමාන යැයි කිව නොහැකිය.

සෙන් ක්‍රියා ඔ හිමියන් (Seng Zhao) ගේ කෘතියේ ඉදිරිපත් කරන ‘ඇත්තේත් නොවේ.’ ‘නැත්තේ නැත්තේත් නොවේ.’ (故非有，有既无；非无，无即无) යන කොටස බෞද්ධ සූත්‍රවල අදහසක් වශයෙන් ද, බර්න් උ සොන්ග් (Ben Wu Zong) ගුරු කුලයේ අදහසක් වශයෙන් ද දෙවිධියකින් තේරුම් ගෙන තිබේ. එය සෙන් ක්‍රියා විසින් ඉදිරිපත් කරනු ලබනුයේ බෞද්ධ සූත්‍රවල කියැවෙන “ඇත්තේත් නොවේ. නැත්තේ නැත්තේත් නොවේ” යනු හුදු උච්ඡේදයක් හෝ නාස්තිත්වයක් නොවන බව කියා පෑමට සාධක පාඨයක් වශයෙන් විය යුතුයි. සෙන් ක්‍රියා හිමියන්ගේ ග්‍රන්ථයේ මූලිකම පරමාර්ථය ද බෞද්ධ ශුන්‍යතා දර්ශනය “Nihilism” හුදු ශුන්‍යත්වයෙන් හෝ නාස්තිත්වයෙන් බේරා ගැනීමයි. මේ නිසා එතුමා සමකාලීන ශුන්‍යතාව පිළිබඳ විවිධ දාර්ශනික සම්ප්‍රදායයන්ගේ ඉගැන්වීම් සාකච්ඡා කරන අතර මෙම බර්න් උ සොන්ග් ගුරු කුලයේ මතය ප්‍රතිකේෂ කරන ආකාරය ඉතා වැදගත්ය.

3. ශුන්‍යතා දර්ශනය හා කුමාරජීව

ශුන්‍යතා දර්ශනවාදයේ තෘතීය චීන පර්යංකය ආරම්භ වන්නේ කුමාරජීව හිමියන්ගේ බෞද්ධ සංස්කෘත ශුන්‍යතා ග්‍රන්ථ චීන භාෂාවට පරිවර්තනය කිරීමත් සමඟය. ක්‍රි:ව:344 - 413 අතර කාලය තුළ ජීවත් වූයේ යැයි සැලකෙන මෙතුමා විසින් මධ්‍යමක ගුරුකුලයට අයත් ප්‍රධානම ග්‍රන්ථ 4 ක් පරිවර්තනය කරන ලදී. ඒවා මෙසේය. මූල මධ්‍යමක කාරිකාව (Zhong Lun), ද්වාදශනිකාය ශාස්ත්‍රය (Shi er Men Lun), වතුශ්ශතකය (Bai Lun), මහා ප්‍රඥාපාරමිතා ශාස්ත්‍රය (Da Zhi Du Lun). මෙම ප්‍රධාන ග්‍රන්ථ හතර සැලකිල්ලට ගැනීමෙන් මෙම මධ්‍යමක ගුරු කුලය චීනය තුළ ‘ස ලුවං(Si Lun) නමින්ද එසේම ඉන් ග්‍රන්ථ තුනක් පමණක් සැලකිල්ලට ගැනීමෙන් (Zhong Lun, Bai Lun, Shi er Men Lun) සන් ලුවං “San Lun” නමින්ද හැඳින්වේ. තවද මධ්‍යමක ගුරුකුලය යන අදහසින් එය කෙටිනම ගුවාන් පැයි “Zhong guan Pai” කියා ද හැඳින්වේ. මින් ඉතා ප්‍රකට නාමය වන්නේ “San Lun” යන්නයි. ඊට හේතුව විමසීම සමහර විට වටිනා පර්යේෂණයකට මූල පුරන්තක් විය හැකිය.

කුමාරජීවට පෙර බෞද්ධ ශුන්‍යතා දර්ශනයේ නියම අර්ථය චීන පරිවර්තකයන් නොදැනීම නැතහොත් නාස්ත්‍යාර්ථයක් ගෙන දෙන “උ” (wu-无) පදය යෙදීම ගැන විමසිය යුතුය.

ඉහතින් විග්‍රහ කළ පරිදි මුල් පරිවර්තකයන් විසින් එසේ යොදන්නට ඇත්තේ සංස්කෘත ‘ශුන්‍ය’ යන පදයේ වාච්‍යාර්ථය පමණක් සැලකිල්ලට ගත් නිසා වන්නට ඇතැයි කල්පනා කළ හැකිය. බෞද්ධ ශුන්‍යතා දර්ශනයේ නියම සංකල්පීය අර්ථය එම පරිවර්තකයන් විසින් අවබෝධ කර නොගත්තා යැයි සිතනවාට වඩා භාෂාමය පටලැවිල්ල නිසා එසේ වන්නට ඇතැයි කල්පනා කිරීම වඩාත් උචිත යැයි හැඟේ. මේ නිසා ‘බර්න් උ’ (ben wu-本无) කියා ශුන්‍යතා පදය චින භාෂාවට පරිවර්තනය කිරීමෙන් මූලික වශයෙන්, යථාර්ථ වශයෙන් ලොව කිසිවක් නැත යන නාස්තික දෘෂ්ටිය ඉස්මතු වන්නට ඇත. නාගර්ජුන හිමියන් විසින් එතෙක් ලොවට නිලිනව තිබුණු ප්‍රඥා පාරමිතා සූත්‍රවල ශුන්‍යාර්ථය ඉස්මතු කර පෙන්වන තුරු එය ලොවට රහසක් වූවා මෙන්ම, කුමාරජීව හිමියන් නාගර්ජුනගේ මූල මධ්‍යමක කාරිකාව ඇතුළු මධ්‍යමක ග්‍රන්ථ චින භාෂාවට පරිවර්තනය කරන තුරු චින චින්තකයන්ට එය රහසක් වූවා වන්නටද බැරි නැත. සු ෆන් ඡන්ග් (Hsu Fun-Cheng) කතුවරයා පවසන පරිදි දාම (Dao) ආගමේ නිර්මාතෘ ලාම් ස Lao Zi පවසන ශුන්‍යතාවද බෞද්ධ ශුන්‍යතාව ද එකක්මය. වෙනස විග්‍රහ කරන ආකාරය පමණි. බුදු දහම හා ‘දාම’ දහම චීනය තුළ හමුවීම හරියට ම බාල සහෝදරයාට වැඩිමහල් සහෝදරයා මුණ ගැසීමක් වැනිය.²⁴ මෙතරම් සමානත්වයක් මේ ඉගැන්වීම් දෙක තුළ එකම දකින්නේ මෙම ශුන්‍යතා දර්ශනය තුළිනි. ඔහු කල්පනා කරන ආකාරයට දාම (Dao) දහමේ ඉගැන්වෙන නාස්තිත්වයෙන් (wu-无) ලොව ආරම්භ වූවා යන්නත් බෞද්ධ ප්‍රඥා පාරමිතා ග්‍රන්ථවල ශුන්‍යාර්ථය යථාර්ථ වශයෙන් ලොව කිසිවක් නැත (本无-ben wu) යනුවෙන් සලකාගෙන විය යුතුය. එකමට අනුව මෙම සහෝදරකම වෙන් වී යන්නේ සෙන් කුමාම (Seng Zhao) ගේ ‘බු කුන්ග් කොන්ග් ලුවං (Bu Zheng Kong Lun) ග්‍රන්ථයෙන් නාගර්ජුනගේ ශුන්‍යතා දර්ශනය ඉස්මතු කිරීමෙන් පසුවයි. අනෙක් අතට නාගර්ජුන විසින් රචිත මූල මධ්‍යමක කාරිකාව මූලින් ම ප්‍රඥා පාරමිතා ග්‍රන්ථ චින භාෂාවට පරිවර්තනය කළ ‘කු ලෝ ජියා ඡන්ග්’ (Zhi Lou Jia Cheng) (ලෝකකේෂ්ම) සහ ඔහුගේ ශිෂ්‍ය කු විශූං (Zhi Qian) නොදැන සිටියාදැයි විමසීම මෙම ප්‍රස්තුත පිළිබඳ තවත් වැදගත් පැතිකඩක් සේ සැලකිය හැකිය. කු ලෝ ජියා ඡන්ග් ක්‍රි:ව:178-188 අයත් වන අතර නාගර්ජුන අයත් වන්නේ ක්‍රි:ව: 2 - 3 සියවස්වලටය. මේ අනුව නාගර්ජුනට පෙර කු ලෝ ජියා ඡන්ග් ජීවත් වූ බැවින් නාගර්ජුනගේ මූල මධ්‍යමක කාරිකාව හෝ එහි ශුන්‍යතා විවරණය දැන ගැනීමට ඉඩක් නොතිබුණා විය හැකිය.

එසේම මුල් ප්‍රඥාපාරමිතා චින ග්‍රන්ථ පරිවර්තකයන් දෙදෙනා විසින් ම ශුන්‍යතා සඳහා යොදාගත් යෙදුමට වඩා අර්ථවත් පදයක්, යෙදුමක් කුමාරජීව හිමියන් යොදා තිබේ. එනම් ක්ෂින්ග් කොන්ග් (Xing Kong-性空) ය. එහි අර්ථය ස්වභාව ශුන්‍ය යනුයි. නාගර්ජුන හිමියන් විසින් මතු කරන ලද ශුන්‍යතා දර්ශනය නම් ස්වභාව ශුන්‍යතා වාදයයි. එකමත් තම මූල මධ්‍යමක කාරිකාවෙන් ඉස්මතු කිරීමට යන්න දැරුවේ මෙම ස්වභාව ශුන්‍ය තත්ත්වයයි. මහායාන ප්‍රඥා පාරමිතා සූත්‍රවලින් ද කියාපෑමට උත්සාහ ගෙන තිබෙන්නේ මෙකී ස්වභාව ශුන්‍යත්වය බව

සිතිය හැකිය. මහායාන සූත්‍ර ග්‍රන්ථ රචනා කරන සමය වන විට (ක්‍රි: පූ: 2 - ක්‍රි: ව: 2) බෞද්ධ දර්ශන ක්‍ෂේත්‍රය තුළ බලපෑ ප්‍රධාන ප්‍රශ්න දෙකකි. එනම් මූල ද්‍රව්‍යවාදය හා ස්වභාව වාදයයි. ථෙරවාදී ආභිධම්මිකයන් විසින් ‘ධර්ම’ පරමාර්ථ වශයෙන් විග්‍රහකිරීම නිසා ‘ශුද්ධ ධම්මා පවත්තන්ති’ ශුද්ධ ධර්ම හෙවත් මූල ද්‍රව්‍යවල පැවැත්මක් ඉස්මත්තට එන අතර සභාස්තීවාදීන් විසින් ද්‍රව්‍ය වල ත්‍රේකාල වර්තී ස්වභාවයක් ප්‍රකාශ කරන ලදී. මේ නිසා මුල් බුදු සමයේ ඉතා දැඩිව ප්‍රතිකෂේප කරන ලද තෛරාත්මය සංකල්පය නැවතත් වෙනත් මුහුණුවරකින් ධර්මවාදයක් ද්‍රව්‍යවාදයක් ලෙස ඉස්මතු වීමක් දැකිය හැකිය. එම නිසා ධර්මතෛරාත්මයතා දර්ශනයක් ගොඩ නැගීම මහායාන සූත්‍රග්‍රන්ථ වලින් දැකිය හැකිය. එහිදී සිදු වූ අනිටු එලයක් වූයේ මහායාන සූත්‍රවලින් ඉදිරිපත් කෙරෙන ශුන්‍යතා දර්ශනය යථාර්ථ වශයෙන් කිසිවක් නැති නාස්තීත්වයක් වශයෙන් තේරුම් ගැනීමයි. නාගර්ජුන හිමියන් විසින් මූල මධ්‍යමක කාරිකාව ලියා එමගින් ශුන්‍ය යැයි මහායාන සූත්‍රවල දක්වා තිබෙන්නේ එබඳු නාස්තීත්වයක් නොව ද්‍රව්‍ය හෝ ධර්ම තුළ ස්වභාවයක් නැති බව පමණක් අවධාරණය කිරීමයි. ශුන්‍යතා දර්ශනය සම්බන්ධ වීන ගුරුකුල අතර ඉතා වැදගත් සම්ප්‍රදායයක් ලෙස සැලකෙන ‘දා වො අන්’ ගේ ‘බර්න් උ’ ගුරුකුලය ඉදිරිපත් කරනුයේ ද ශුන්‍යතා යනු යථාර්ථ වශයෙන් හෝ මූලික වශයෙන් හෝ ලොව කිසිවක් නැති බවකි. මෙම සාවද්‍ය අර්ථ නිරූපණය නිවැරදි කරනු වස් සෙන් ක්‍රියා නම නිබන්ධනයේ දී උත්සාහ ගෙන තිබේ. මූලික මහායාන සූත්‍රවල යෙදෙන ‘ඇත්තේත් නොවේ නැත්තේත් නොවේ’ “诸法不有不无者第一真谛也” යන යෙදුම, භාෂාවේ සප්‍රමාණත්වය පිළිබඳ ගැටළුව, සම්මුති පරමාර්ථ උභය සත්‍යයන් හා ප්‍රතිත්‍ය සමුත්පාදය යන මූලික බෞද්ධ ඉගැන්වීම් රාශියක් පදනම් කරගෙන බෞද්ධ ශුන්‍යතා දර්ශනය විග්‍රහ කිරීමට විග්‍රහ කර ඇත.

මහායාන ශාස්ත්‍රය හා මධ්‍යමක කාරිකා යන ග්‍රන්ථවලින් ඉදිරිපත් කෙරෙන ‘සියලු ධර්ම ඇත්තේත් නොවේ නැත්තේත් නොවේ’ යනුවෙන් දක්වා තිබෙන්නේ පරමාර්ථ සත්‍යයට අනුව බව පෙන්වා දී තිබේ²⁴. එකී පරමාර්ථ සත්‍යයට අනුව ලොව ශුන්‍යය යනු හුදෙක් ලොව සියලු ධර්ම විනාශ කොට අප ඇස කණ නාසය යනාදී ඉඤ්ඤියන් මගින් ගන්නා බැලීම, ඇසීම ආදිය නතර කළ පසු සිතේ ඇති වන නිශ්චලත්වය නිසා ඇති වන්නක් නොවන බවද පවසා තිබේ. මෙහිදී සම්මුති හා පරමාර්ථ සත්‍යයන් විස්තර කරන සෙන් ක්‍රියා ඔ පරමාර්ථ සත්‍යයට අනුව යමක් සම්පූර්ණ කිරීමක් හෝ යමකට පැමිණීමක් හෝ නොමැති බවත් සම්මුති සත්‍යයට අනුව යමක් සම්පූර්ණ කිරීමක් හා යමකට පැමිණීමක් ඇති බවත් ප්‍රකාශ කරයි.²⁵ මෙම විග්‍රහයේදී එතුමා යොදන හරවත් පද දෙකකි. ක්‍රියා මින් (zheng min-真名) සත්‍යනාම හා වෙයි හා වො (wei hao-未号) අසත්‍ය නාම යන්න. භාෂාවේ ද්විත්‍යාත්මක ස්වරූපය නිසා මෙබඳු උභයාර්ථයක් (duality) විද්‍යමාන වුවත් සත්‍ය වශයෙන් ඇත්තේ එකක්ම බව (真谛俗谛其始一也) ප්‍රකාශ කරයි. මේ ප්‍රකාශය මුල් බුදු සමයේ ඉගැන්වෙන (එකං හි සච්චං න දුතියමස්සි) ‘සත්‍ය නම් එකකි දෙකක් නැත’ යන අදහසට සමාන කළ හැකිය. එකම

කාරණය පිළිබඳ (සත්‍ය) ද්විධාකාර විචරණයක් ඇතිවිය හැක්කේ කෙසේ දැයි ප්‍රශ්න කරන මෙකුමා ඊට හේතුව වශයෙන් පෙන්වා දෙන්නේ හේතුවල අනුව ලොව ක්‍රියාත්මක වීමයි.²⁶ ඒ අනුව හේතුප්‍රත්‍යයන් විසින් සියල්ල ඇති වන බැවින් සියල්ල නැත්තේ ද නොවේ. එසේම හේතු ප්‍රත්‍යයන් විසින් සියල්ල ඇති වන බැවින් ම සියල්ල ඇත්තේ ද නොවේ යනුවෙන් ලොව තුළ ක්‍රියාත්මක වන හේතුවල සම්බන්ධය විස්තර කරයි. එය මෙසේ තවදුරටත් පෙන්වා දී ඇත.²⁷

“සියලු ධර්මයන්ගේ පහළවීම නැත්තේ නැත්තේ නොවේ. නමුත් ඒවා සත්‍ය නොවේ. ඒවා සත්‍ය නොවන බැවින් ඒවා සත්‍ය වශයෙන් පවතිනවා යැයි කිව නොහැකිය. මේ නිසා සත්‍ය වශයෙන් ශුන්‍යතාව කියා දෙයක්ද නොමැති බව සක්සුදක් සේ පැහැදිලි වේ.”

මේ සියලු කරුණු සාකච්ඡා කරන සෙන් ක්‍රියාමය හිමියන්ගේ මුඛ්‍යාර්ථය වන්නේ බෞද්ධ ශුන්‍යතා දර්ශනය ඉස්මතු කිරීමයි. මේ සඳහා එතුමන් ආභාෂය ලබන්නේ කුමාරජීව හිමියන් විසින් පරිවර්තනය කරන ලද ශුන්‍යතා ග්‍රන්ථයන්ගෙනි. එහෙත් බෞද්ධ ශුන්‍යතාව යනු යථාර්ථ වශයෙන් හෝ මූලික වශයෙන් හෝ ලොවකිසිවක් නැත යනුවෙන් උච්ඡේදවාදී, නාස්තික වාදී දෘෂ්ටියක් වශයෙන් තේරුම් ගෙන සිටි චීන ජනතාවට එය හුදෙක් පරමාර්ථමය වශයෙන් කිසිවක් නැත යනුවෙන් අවබෝධ වන්නට විය. තවත් සරලව ප්‍රකාශ කරන්නේ නම් නාගර්ජුන, කුමාරජීව, සෙන් ක්‍රියාමය යන තිදෙනාම මූර්තිමත් කරන්නේ ස්වභාවයක් (self nature) විද්‍යමාන නොවන බවයි. මේ ස්වභාව ශුන්‍යතා දර්ශනය යනු හුදෙක් යථාර්ථ වශයෙන් ලොව ශුන්‍යය, හිස්ය, නැතය යන්නක් නොව, අප විසින් ‘ලොව’ යැයි කියනු ලබන දේ තුළ පරමාර්ථ වශයෙන් ස්වභාවයක් විද්‍යමාන නොවන බව පමණක් අවබෝධ කිරීමයි. මේ නිසා නාමය හා වස්තුව අතර පරමාර්ථ වශයෙන් සම්බන්ධයක් නැත ඒවා සියල්ල වැරදි නාමකරණයන් වේ.²⁸ එය හරියටම මැජික් බලයෙන් මවන ලද මිනිස් ශරීරයට අප විසින් මිනිස් ශරීරය යැයි කීවද එහි පරමාර්ථ වශයෙන් මිනිස් ශරීරයක් විද්‍යමාන නොවන්නාක් මෙන් යැයි සෙන් ක්‍රියාමය පෙන්වා දී තිබේ. එසේ නම් පරමාර්ථ වශයෙන් පවතින්නේ කුමක් දැයි ප්‍රශ්න කරන එකුමා මූල මධ්‍යමක කාරිකාවෙන් කරුණු ගෙන හැර පිළිතුරු සපයයි. ඒ මෙසේය.

“උව්‍ය මෙසේ වේ එසේ වේ කියා කිව නොහැක. කෙනෙක් මෙය යැයි කියන දේ නවත් කෙනෙක් එය යැයි කියති. එකම වස්තුවට එය මෙය කියා ද්වන්ධාර්ථයක් ආරෝපණය කර ඇත. නමුත් පරමාර්ථ වශයෙන් ඒ වස්තුව තුළ එය මෙය කියා ස්වභාවයක් නැත. එය සත්‍ය වශයෙන් ස්වභාව ශුන්‍යය. මේ මිථ්‍යා නාමකරණය ඉතාමත් දිගු කාලයක සිට සිදු වූවකි. මේ නිසා දැනගත හැකි දේ නම් මේ ලොව සෑම දෙයම සත්‍යය නොවන බව පමණි.”²⁹

මේ අනුව බෞද්ධ ශුන්‍යත්වය යනු ස්වභාව ශුන්‍යත්වයක් මිස ලොව සියල්ලම නැති හිස් උච්ඡේදයක් නොවන බව තේරුම් කර ගත හැකිය. එය චීන සම්ප්‍රදාය තුළ පැහැදිලි කෙරෙන්නේ ‘ක්ෂිත්ග් කොන්ග්’ (xing kong 性空) හා ‘ස ක්ෂු’ (zixiu 自虛) කියාය.

ආන්තික සටහන්

සැලකිය යුතු: මෙහි චීන භාෂාවෙන් රචිත ග්‍රන්ථ ඉදිරිපිට * ලකුණ යොදා ඇති අතර සෙසු ග්‍රන්ථ ඉංග්‍රීසි භාෂාවෙන් රචිත ඒවාය.

1. *Ren Ji Yu, *Zhong guo Fo Jiao shi*,(චීන බුදුසමයේ ඉතිහාසය), Vol.1, Zhong gue Fo Jiao shi Hai Chu ban shi, Beijing, 1997.
2. *Li Dong Wan Bian, *FoJiao Zheng fu Zhong Guo*, (බුදු දහමේ චීන ආක්‍රමණය) p.37, Jiang shu ren min chu ban shi, Jiang shu, China, 2003.(මෙම ග්‍රන්ථය Erich Zurcher විසින් රචිත *The Buddhist Conquest of China* නම් ඉංග්‍රීසි කෘතියේ චීන පරිවර්තනයයි)
3. Liu peng, *Taoism as an Indigenous Chinese Religion*, p.427, Translation by Lao An etc. Shangdong, Friendship Press, Shang dong. 1978.
4. *Lai Yong Hai, *Zhong guo FoJiao Bai ke Chuan shu*,(චීන බෞද්ධ විශ්වකෝෂ - නිකාය කාණ්ඩය) p.8-9, Zhong pai, shang hai gu Jing chu ban shi, shang hai වර්ෂය නැත
5. *Zhi Cheng විසින් පරිවර්තනය කරන ලද අෂ්ට සාහසිකා ප්‍රඥා පාරමිතා සූත්‍රය

“但萨阿竭知色之本无。如知色本无，痛痒思想生死识亦耳。何谓知识？知识之本无。何所是本无？是欲有所得者，是亦本无。但萨阿竭亦本无，困慧如往。何谓所本无？世间亦是本无。何所是本无者？一切诸法亦本无。如诸法本无。须陀洹道亦本无，斯陀含道亦本无，阿那含道亦本无，阿罗汉道辟支佛道亦本无，但萨阿竭亦复本无。一本无无有异，无所不入，悉知一切。是者须菩提，般若波罗蜜即是本无。但萨阿竭因般若波罗蜜，自致成阿耨多罗三那三佛，照明持世间，是为示现，但萨阿竭因般若波罗蜜，悉知世间本无无有异。如是须菩提，但萨阿竭悉知本无。”

*Zhi Qian විසින් පරිවර්තනය කරන ලද මහා ප්‍රඥා පාරමිතා සූත්‍රය.
aramita sutra mentions as below, (4)

在三国时期支谦所译《大明度无极经》中也是如此：
“如本无五阴亦尔。如来五阴何等为知？如本无五阴本无，如来本无，作是见本无。五阴本无。世本无。诸法亦本无。沟港频来不还应仪缘一觉本无。如来亦本无。一本无无异，无所往，无所止，无想，无尽。如是本无无异如来。”
“如法无所从生为随教，是为本无。无来原亦无去迹。诸法本无如来亦本无无异。随本无是为随如来本无。如来本无立为随如来教，与诸法不异。无异本无无作者。一切皆本无，亦复无本无等无异。于真法中本无诸法本无，无过去当来今现在，如来亦耳，是为真本无。”

6. *Zhou Yi (෧෩ ෧) p.311,Hunan Chu ban shi, Hunan, 1993.
7. Ren Ji Yu, *A Taoist Classic, The Book of Lao Zi*, Foreign Language Press,Beijing, 1998.
8. *Wang Ming, *Dao Jia yu Dao Jiao Si Xiang*, (කඩාම චින්තනය හා ආගම) p.15, Zhong guo Shi hui ke xue Chu ban shi, Beijing,1982.
9. *Seng Zhao, *Zhao Lun- Bu zheng Kong lun*, (සත්‍ය වශයෙන් ශුන්‍යතාව ද ශුන්‍යයි) p.25-27, Social Science Publishing House, Beijing, 1985.

10. - do - p.25. “心无□
者，无心于万物，万物为尝无。此得在于禅静○先在于物虚
11. *Lai Yong Hai, *Zhong guo Fo Jiao Bai ke Chuan shu*, ,(*චීන බෞද්ධ විශ්වකෝෂ - නිකාය කාණ්ඩය*) p.11, Zong Pai lei, Shang Hhai Gu Jing, chu ban shi, Shang hai වර්ෂය නැත
12. - do - p.11
13. - do - p.11
14. - do - p.12 “即色”者，明色不自色，故虽色而非色也。
- 15 - do - p.12“ 后者认为，“色”由“因缘”和合而成；或相对而言“色”，故“色”是空，而“因缘”与相对物不空。
16. - do - p.13 “安澄则认为，支道林“色不自有，虽色而空”思想，“即同于不真空也”。
17. -do-
p.13未色之性也，不自有色。色不自有，虽色而空。故曰：色即为空，色复异空
- 18 *Zhao Lun, *Bu Zheng Kong lun*, (*සත්‍ය වශයෙන් ශුන්‍යතාව ද ශුන්‍යයි*) p. 25, Social Science Publishing House, Beijing,1985.
“即色”者，明色不色，故虽色而非色也。未言色者，但当色即色，岂得色而后为色，此真语色不自色，未领色之非色也。
19. * Lai Yong Hai, *Zhong guo FoJiao Bei ke Chuan shu* ,(*චීන බෞද්ධ විශ්වකෝෂ - නිකාය කාණ්ඩය*) p.8, Zong pai Shang Hai Gu Jing chu ban shi, Shang Hai, වර්ෂය නැත
20. * Wang Min, *Dao Jia yu Dao Jiao si xian yan Jiu* ,,(*දාඹ චින්තන හා ආගම පිළිබඳ විමර්ශනය*) p.15, Zhong guo shi hui ke xue chu ban shi, Beijing,1982.
21. * *Dao De Jing*, 42 වන ගීය “道生一，一生二，二生三，三生万物”。
22. * Ren Ji Yu, *Zhong guo Zhe xue fa zhan, shi-wei Jin nan bei*, (*චීන දර්ශනයේ සංවර්ධනය - (ස, වෙයි ජින් නන් හා බෙයි යන යුග පිළිබඳ කාණ්ඩය*) Ren min chu ban shi, 1988.
23. *Hsu Fan-cheng, *Three Theses of Seng-Zhao (Zhao lun)*, Introduction, p.6,Chinese Social Science Publishing House, Beijing, 1985.
24. *Zhao lun, *Bu Zheng kong lun*, (*සත්‍ය වශයෙන් ශුන්‍යතාව ද ශුන්‍යයි*) P. 29, Social Science Publishing House,Beijing,1985.
25. Social Science Publishing House, Beijing, p.31 1985.
《磨诃衍论》云；诸法亦非有相，亦非无相。《中论》云，诸法不有不无者，第一真谛也。
26. - do - , p.33, 1985
27. - do - , p.37, 非真非实有。然则不真空义显于兹矣。1985
28. - do - , p. 39,故知万物非真，假号久矣。1985。
29. - do - , p. 39, 故知万物非真，假号久矣。1985。